

Komparacija pridjeva

Latinski jezik, baš poput hrvatskoga, može stupnjevati (komparirati) pridjeve. Postoje, kao i u hrvatskom jeziku, tri stupnja: pozitiv, komparativ i superlativ.

Komparativ pridjeva u latinskom jeziku tvori se tako da se u pozitivu odbaci nastavak za genitiv jednine muškoga roda, za drugu deklinaciju to je nastavak *-i*, za treću *-is* i dodajemo za muški i ženski rod nastavak *-ior*, a za srednji rod komparativa pridjeva *-ius*. I to je sve! ☺

Pogledajmo to na primjerima:

Uzmimo pridjev *sanus*, 3 (čitaj: *sanus, sana, sanum*) = zdrav, zdrava, zdravo:

Ako primijenimo gornje navedeno pravilo o tvorbi komparativa pridjeva, tj. od muškog roda odbijemo nastavak za genitiv jednine muškog roda *-san/i*, ostane nam *san* kao osnova za komparativ pridjeva i jednostavno dodamo nastavak *-ior* za muški i ženski rod i *-ius* za srednji i konačno dobijemo: *sanior* (zdraviji, zdravija), *sanius* (zdravije).

Imamo i pridjeve treće deklinacije, npr. *dulcis*, *-e* = sladak/ slatka, slatko.

Tvorba komparativa izgledala bi ovako:

Dulcis → *dulc* – *is* → *dulc* → *dulc* – *ior*, *dulc* – *ius* = slađi/slađa, slađe

Svi komparativi pridjeva u latinskom jeziku dekliniraju se prema trećoj deklinaciji i to suglasničkoj (!!), za razliku od pozitivnog pridjeva treće deklinacije koji se dekliniraju po trećoj deklinaciji *i* – osnova. Ovo moramo upamtiti kako ne bismo pogriješili kod sklanjanja pridjeva.

Dakle, deklinirajmo jedan komparativ pridjeva, npr. od pridjeva *sapiens*, *-ntis* = mudar, mudra, mudro, genitiv jednine muškog roda je *sapient – is* i da bismo napravili komparativ moramo odbiti taj nastavak i ostane nam osnova *sapient*, nakon toga, dodajemo nastavak *-ior* za muški i ženski rod → *sapient –ior*, a *-ius* za srednji rod → *sapient – ius* (mudriji/mudrija, mudrije):

Muški, ženski i srednji rod:

N *clarior* srednji rod: *clarius* (!!)

G *clarior – is*

D *clarior – i*

A *clarior – em* srednji rod: *clarius* (!!)

V = N

Ab *clarior – e*

a za množinu:

n *clarior –es* srednji rod: *clariora* (!!)

g *clarior –um*

d *clarior – ibus*

a *clarior – es* srednji rod: *clariora* (!!)

v = n

ab *clarior – ibus*

Superlativ pridjeva u latinskom jeziku tvori se tako da se u pozitivu odbaci nastavak za genitiv jednine muškoga roda, za drugu deklinaciju to je nastavak *-i*, za treću *-is* i dodajemo za muški rod nastavak – **issimus**, za ženski rod – **issima**, a za srednji rod – **issimum**. Npr. N sanus; G sani → odbacimo nastavak za genitiv *-i* i dodamo – **issimus**, 3 (čitaj: issimus, issima, issimum) i dobijemo sanissimus, sanissima, sanissimum (najzdraviji, najzdravija, najzdravije).

I u hrvatskom jeziku superlativ se tvori tako da se dodaje *naj* na komparativ pridjeva.

Pridjevi koji u pozitivu završavaju na *-er*, tvore superlativ tako da se u nominativu jednine muškog roda u pozitivu doda nastavak – **rimus** za muški rod, – **rima**, za ženski rod i – **rimum** za srednji rod.

Npr. N liber; G liberi → odbacimo nastavak za genitiv *-i* i dodamo – **rimus**, 3 (čitaj: rimus, rima, rimum) i dobijemo liberrimus, liberrima, liberrimum (najslobodniji, najslobodnija, najslobodnije).

Isto tako, neki pridjevi na *-ilis*, kao što su facilis, -e; similis, -e; difficilis, -e; dissimilis, -e tvore superlativ tako da se u pozitivu u genitivu jednine odbaci nastavak *-is* i doda – **limus** za muški rod, – **lima**, za ženski rod i – **limum** za srednji rod ili jednostavnije – **limus**, 3 (čitaj: limus, lima, limum).

Facilis, odbijemo nastavak *-is* za genitiv jednine i dodamo **limus**, 3 i konačno dobijemo superlativ facil – **limus**, facil – **lima**, facil – **limum** = najlakši, najlakša, najlakše.

Postoji u latinskom jeziku i nepravilna komparacija, kao i opisna i nepotpuna.
Te je pridjeve i njihove komparative potrebno naučiti napamet! ☺

Nepravilnu komparaciju, kao i u hrvatskom jeziku ne čini mnogo pridjeva, no prečesto se javljaju da bi ih mogli zanemariti.

Bonus, 3 = dobar
Malus, 3 = zao
Magnus, 3 = velik
Parvus, 3 = malen

Komparativ ovih pridjeva nema pravilnu tvorbu, a glasi:

Melior, melius = bolji/bolja, bolje
Peior, peius = gori/gora, gore
Maior, maius = veći/veća, veće
Minor, minus = manji/manja, manje,

A superlativ:

Optimus, -a, -um = najbolji
Pessimus, -a, -um = najgori
Maximus, -a, -um = najveći
Minimus, -a, -um = najmanji

Opisna komparacija pridjeva tvori se tako da se nadoda prilog *magis* (više), npr.

Idoneus, 3 = prikladan
Dubius, 3 = sumnjiv
Arduus, 3 = strm, težak

Komparativ bi, dakle, bio:

Magis idoneus = prikladniji (u doslovnom prijevodu *više prikladan*)
Magis dubius = sumnjiviji (u doslovnom prijevodu *više sumnjiv*)
Magis arduus = strmiji, teži (u doslovnom prijevodu *više strm, više težak*),

A superlativ:

Maxime idoneus = najprikladniji (u doslovnom prijevodu *najviše prikladan*)

Maxime dubius = najsumnjiviji (u doslovnom prijevodu *najviše sumnjiv*)

Maxime arduus = najstrmiji, najteži (u doslovnom prijevodu *najviše strm/težak*)

U nepotpunoj komparaciji pridjevi nemaju pozitiv, već samo komparativ i superlativ. Evo tih pridjeva u komparativu i superlativu

Exterior = vanjski

extremus = krajnji, posljednji

Inferior = donji

infimus i *imus* = najdonji, najniži

Posterior = kasniji

postremus = najkasniji, posljednji

Propior = bliži

proximus = najbliži

Superior = gornji

supremus i *summus* = posljednji, najviši

Uterior = onostrani

ultimus = posljednji, zadnji

- Zadatak: nakon što ste naučili kako se pridjevi kompariraju, sami komparirajte sljedeće pridjeve u komparativu i superlativu: pulcher, -chra, -chrum; humilis, -e; , prudens, -ntis; , bonus, 3; parvus, 3 i jasno označite osnovu pridjeva!